

Příběhy našich sousedů

Paní Libuše Chládková

Scénář k rozhlasové reportáži

„A co bych si přála? Hlavně aby byli lidé zdraví a byl klid a mír.“

Zpracovaly: Tereza Lízalová, Lulie Lavičková, Kateřina Policarová, Jasmína Neuwirthová, Michaela Váhalová

Škola: Gymnázium Jihlava, Jana Masaryka 1

Paní Libuše Chládková, za svobodna Dvořáková, se narodila 10. května roku 1922 v Jihlavě v dělnické rodině. Maminka Anna pracovala jako pletařka na strojích, uklízela v divadle a stranou si vydělávala praním a žehlením prádla pro cizí rodiny. Tatínek Jan se vyučil tkalcem, avšak za 1. světové války musel nastoupit jako voják v Itálii, kde utřil průstřel plic, načež se po návratu domů stal zedníkem. Paní Chládková měla také dvě sestry – Aninku, která naneštěstí ve 24 letech zemřela, a Emilii.

Roku 1928 začala malá Libuška chodit do Dřevěnomlýnské školy, kde se jí líbilo a ráda vzpomíná na tehdejší výlety do Borovinky. Po pěti letech přešla na Měšťanskou školu a následovalo jednorochní studium na Masarykově škole, kde jako žačka chodila cvičit do dělnické tělocvičné jednoty a roku 1936 se dokonce účastnila spartakiády v Praze. Od roku 1938 pak navštěvovala paní Libuše dva roky jihlavskou Obchodní školu, kde si osvojila účetnické dovednosti a povinně se učila německy.

15:40 – 16:08 *„No tak tam jsme chodili do kurzu německého jazyka a nejhorší bylo, že když jsem vyšla z té školy ven večír, to bylo na podzim a byla tma a na ulicích nesvítily světla, maminka mi chodila naproti a kolikrát jsme se minuly, protože jsme se v té tmě vlastně nepoznaly.“*

Někdy v té době se tma opravdu začala přikrádat, nejen nad Jihlavu, ale nad celý svět. Pomalu se schylovalo ke 2. světové válce.

10:06 – 10:20 *„No, a když jsem šla 15. března 1939 do školy, tak už byla plná Jihlava německých vojáků, zabírali tehdy školy...“*

11:20 – 11:22 *„My jsme se jich báli teda, no.“*

Paní Libuše ten rok skončila školu a poté byla dlouhou dobu bez práce, až konečně roku 1941 nastoupila u železniční stanice v Jihlavě do závodní kuchyně jako výpomocná síla. Spolu se dvěma dalšími kamarádkami musela chodit na noční služby a zatemňovat okna černým papírem, aby nikdo neviděl, že se v budovách svítí.

14:17 – 14:58 *„A obyčejně to bylo tak v jedenáct hodin dopoledne, to začaly houkat sirény a byl hlášený poplach teda, jo. A my jsme utíkali – jestli znáte, tady jak je hlavní nádraží, tak jsme běželi tam pod ten most a tam byl vlastně kryt. Z jedny strany to bylo uzavřené úplně a z té co my jsme jako šli vod toho hlavního nádraží dolů, tak tam byly vrata, no a byl tam jako i lékař tam kolikrát byl, jo, kdyby se něco přihodilo...“*

Nikdo z nich tehdy zřejmě netušil, co se stane zítra. Němci posouvali hranice své říše do Československa stále hlouběji, takže mnohé rodiny vůbec nevěděly, co se s jejich příbuznými, kteří spadali pod území nového Německa, děje. Také rodina paní Libuše neměla žádné zprávy o mamčině sestře z Ústí nad Orlicí, ovšem poté se ukázalo, že vše v pořádku přečkala. Takové štěstí již bohužel neměla jejich další teta z Brna.

19:45 – 20:04 *„A tak teta šla potom aby, že byla doma sama, zůstala, tak šla pracovat tam do prádelny, jenže byl velkej nálet na Brno, to bylo v srpnu v 1... ve 44., a tam to dostalo přímej zásah, i ta prádelna, a ta teta tam zahynula. Tak jsme tam se sestrou jely, no, to ale už byla pohřbená. Dali jí tam k těm synům. To jsme došly na hřbitov a na to nezapomenu, že tam za vratama byla velká jáma vykopaná, u toho byly takový sbitý jako rakve a tam házeli ty, co je nikdo neznal, zalili to – bylo tam*

nachystaný vápno, no a když jsme z toho hřbitova odcházely, tak začaly houkat sirény a ti lidi, lidi co byly v továrnách tam, tak to všechno utíkalo tam do těch polí, tam kde byl ten hřbitov...”

30. března roku 1939 Němci v Jihlavě zapálili známou synagogu na místě dnešního parku Gustava Mahlera a hned nato začal holocaust.

18:24 – 18:51 „A začali likvidovat židovské rodiny, odváželi je do koncentračních táborů, tam je mučili, hodně jich tam teda zabili a hodně jich přišlo o život v plynových komorách, a byly tam mezi nima i moje dvě spolužačky tady z Obchodní školy, které tam zahynuly.“

Osvětim, Terezín, Treblinka, Varšava, Lwów, Lidice, Ležáky... Tehdy ještě nikdo netušil, co přesně se na oněch místech děje – lidé se mohli jen domnívat. Pravda o Hitlerových hrozných činech vystoupila na světlo mnohem později.

44:13 – 44:18 „My jsme nevěděli, co s náma bude, co se bude dít, no.“

Roky 1945 a 46 přece jen vnesly do života paní Libuše trochu radosti, jelikož válka pomalu končila a po celé zemi docházelo k masovému odsouvání Němců.

22:05 – 22:46 “Ona Jihlava byla hodně německá teda, jo, a na Kalvárii – my jsme si nemohli na nikoho tady stěžovat, my jsme vycházeli s nima dobře. A pamatuju si, že tady starej pan Wolf seděl na schůdku, měl raneček nějakýho oblečení a neviděl už a čekal, až ho odvezou, to jsme viděli. No a potom je shromažďovali, německý lidi, je shromažďovali na hřišti dřevěnomlýnský školy.“

Paní Libuše zároveň vzpomíná, jak jim 5. května najednou na železniční stanici začali Němci házet různé své věci jako boty nebo dalekohledy, což bylo znamení, že se konečně vzdávají a chtějí odejít.

43:40 – 44:00 „A já jsem se sebrala a utíkala jsem domů, z té kuchyně jsem utekla normálně a... za maminkou tady, jo, maminka rádio neměla ještě tehdy a –“ „Řekla jste jí, že...“ „Tak že skončila válka, jo. Tak jsme byli rádi už potom...“

Krátce na to se paní Libuše seznámila se svým budoucím manželem Josefem, který byl za války totálně nasazený ve Štětíně a po návratu pracoval jako průvodčí nákladních vlaků. Svatbu měli roku 1947, záhy se jim narodila dcera Libuška a dva roky na to i mladší syn Josef. Na nějaký čas byli všichni šťastni.

50. léta přinesla poměrně tvrdý komunistický režim a politické procesy. Zprávy o těchto kauzách se všemožně zkreslovaly a poté se o nich po dlouhý čas nesmělo vůbec mluvit, což zřejmě v paní Chládkové zanechalo natolik silný dojem, že nám ani nyní, po dlouhých letech, o těchto nepříjemných událostech nechtěla nic říct.

41:51 – 42:22/23 „Byly chvílky, byly pěkný a byly taky pro mě hodně hodně těžký chvíle, protože v 61. mi zemřel manžel, v jedenašedesátém teta, ta z toho Ústí nad Orlicí, ve dvašedesátém maminka, ve třiašedesátém manžela maminka a ve čtyřiašedesátém tatínek. To jsem měla čtyři roky teda... to bylo špatný.“

Roku 1968 i do Jihlavy přijela sovětská armáda. Rusové však byli neorganizovaní, hladoví a chovali se nanejvýš troufale – vystrašení lidé jim byli nuceni podstoupit svůj dům i vlastní jídlo, když se některý z vojáků objevil u jejich dveří.

44:33 – 45:32 *„Přišli sem a chtěli „Kušat, kušat, kušat.“ Přišel tady se samopalem ten jeden Rusák a maminka – no, co se tenkrát vařilo, většinou z bramborů nějaký ty placky tady pekla nebo něco dělala, smažila – a tak mu dávala na talíři a ne – „Maso, maso, maso, maso!“ A tatínek měl, tenkrát nosili takový hodinky, tady na tom řetízku, jo, a tak tatínek s ním šel támhle ven a von mu povídá: „Starej,“ takhle a hodinky mu vytrhl, jo, z toho – z tý kapsy a tatínek mu říkal, že to jsou jeho, jeho, ne, a von na něj ukázal samopal. To bylo tady venku před dvířkama.“*

Konečně, po všech životních událostech, odešla paní Chládková v sedmdesátém sedmém do důchodu, aby pomáhala s výchovou vnuků a trochu si ještě užila života. Roku 1989 byla v Československu Sametová revoluce, která k všeobecné úlevě ukončila nadvládu komunistů, ovšem ačkoli byla paní Chládková ráda, politickým situacím se už příliš nevěnovala.

Dnes je paní Libuši již úctyhodných 94 let a stále ve zdraví žije v domě svých rodičů spolu se synem, jeho rodinou a několika zvířecími přáteli. Luští křížovky a čte noviny, ovšem nejraději ze všeho vzpomíná na humorné zážitky z míst, která kdy navštívila, a s radostí o nich nad hrnkem kávy vypráví svým pravnoučatům.